Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

3. října 2019*

„Řízení o předběžné otázce – Prostor svobody, bezpečnosti a práva – Soudní spolupráce v občanských věcech – Právo rozhodné pro smluvní závazkové vztahy – Vyloučení práva obchodních společností z oblasti působnosti Římské úmluvy a nařízení (ES) č. 593/2008 (Řím I) – Svěřenská smlouva uzavřená mezi obchodníkem a spotřebitelem, jejímž jediným cílem je správa podílu na komanditní společnosti“

Ve věci C-272/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) ze dne 28. března 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 20. dubna 2018, v řízení

Verein für Konsumenteninformation

proti

TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení J.-C. Bonichot, předseda senátu, C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen a M. Safjan (zpravodaj), soudci,

generální advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

vedoucí soudní kanceláře: D. Dittert, vedoucí oddělení,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 27. února 2019,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Verein für Konsumenteninformation S. Schumacherem, Rechtsanwalt,

– za společnost TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG C. Kuxem, G. Eckertem a I. Haiderer, Rechtsanwälte,

– za Evropskou komisi M. Wilderspinem a M. Wasmeierem, jakož i C. Valero, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 5. září 2019,

vydává tento

* Jednací jazyk: němčina.

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 1 odst. 2 písm. e) a čl. 5 odst. 4 písm. b) Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980 (Úř. věst. 1980, L 266, s. 1, dále jen „Římská úmluva“), čl. 1 odst. 2 písm. f) a čl. 6 odst. 4 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) (Úř. věst. 2008, L 177, s. 6, dále jen „nařízení Řím I“), jakož i čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288; oprava Úř. věst. 2016, L 303, s. 26).

2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi Verein für Konsumenteninformation (Sdružení pro informování spotřebitelů, Rakousko, dále jen „VKI“) a společností TVP Treuhand- und Verwaltungsgesellschaft für Publikumsfonds mbH & Co KG (dále jen „společnost TVP“), která byla založena podle německého práva, ohledně přípustnosti ujednání o volbě rozhodného práva, které tato společnost použila ve smlouvách uzavřených se soukromými investory.

Právní rámec

Unijní právo

Římská úmluva

3 Článek 1 Římské úmluvy, nadepsaný „Oblast působnosti“, stanoví:

„1. Tato úmluva se použije na závazky ze smluv, které mají vztah k právu různých zemí.

2. Nepoužije se na:

[…]

e) otázky upravené právem obchodních společností, sdružení a právnických osob týkající se například založení, způsobilosti k právům a právní úkonům, vnitřní organizace nebo rušení obchodních společností, sdružen [sdružení] a právnických osob a osobní zákonné odpovědnosti jejich společníků a orgánů za závazky obchodní společnosti, sdružení nebo právnické osoby;

[…]“

4 Článek 5 této úmluvy, nadepsaný „Spotřebitelské smlouvy“, zní:

„1. Tento článek se vztahuje na smlouvy, jejichž předmětem je dodání zboží nebo poskytnutí služeb určité osobě (‚spotřebiteli‘) za účelem, který nelze považovat za výkon povolání nebo provozování živnostenské činnosti spotřebitele, a na smlouvy o poskytnutí úvěru na takové obchody.

2. Bez ohledu na článek 3 nesmí být spotřebitel v důsledku volby rozhodného práva provedené stranami zbaven ochrany, kterou mu poskytují imperativní ustanovení práva země, v níž má obvyklé bydliště, pokud

– uzavření smlouvy v této zemi předcházela nabídka určená výslovně spotřebiteli nebo reklama a spotřebitel v této zemi uskutečnil všechny nezbytné úkony směřující k uzavření smlouvy, nebo

– druhá strana nebo její zmocněnec obdrželi objednávku od spotřebitele v této zemi, nebo

– smlouva je smlouvou o koupi zboží a spotřebitel cestoval z této země do jiné země, kde učinil svou objednávku, jestliže byla tato cesta organizována prodávajícím se záměrem podnítit spotřebitele ke koupi.

3. Bez ohledu na článek 4 se smlouvy, na něž se tento článek vztahuje, v případě neexistence volby rozhodného práva podle článku 3 řídí právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště, byly-li uzavřeny za okolností uvedených v odstavci 2 tohoto článku.

4. Tento článek se nevztahuje na:

[…]

b) smlouvy o poskytování služeb, mají-li být služby spotřebiteli poskytnuty výlučně v zemi odlišné od země jeho obvyklého bydliště.

[…]“

Nařízení Řím I

5 Body 7 a 25 odůvodnění nařízení Řím I zní takto:

„(7) Věcná působnost a ustanovení tohoto nařízení by měly být v souladu s nařízením Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech [(Úř. věst. 2001, L 12, s. 1; Zvl. vyd. 19/04, s. 42)] (‚Brusel I‘) a nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro nesmluvní závazkové vztahy (Řím II) [Úř. věst. 2007, L 199, s. 40].

[…]

(25) Spotřebitelé by měli být chráněni takovými předpisy země jejich obvyklého bydliště, od kterých se nelze smluvně odchýlit, za předpokladu, že spotřebitelská smlouva byla uzavřena s obchodníkem, který provozuje svou podnikatelskou nebo profesionální činnost v této konkrétní zemi. […]“

6 Článek 1 tohoto nařízení, nadepsaný „Věcná působnost“, stanoví:

„1. Toto nařízení se vztahuje na smluvní závazkové vztahy podle občanského a obchodního práva v případě kolize právních řádů.

Nevztahuje se zejména na věci daňové, celní či správní.

2. Toto nařízení se nevztahuje na:

[…]

f) otázky upravené právem obchodních společností, sdružení a jiných právnických osob, týkající se například vzniku, zápisem nebo jinak, způsobilosti k právům a právním úkonům, vnitřního uspořádání nebo rušení obchodních společností, sdružení a jiných právnických osob, osobní odpovědnosti vedoucích osob a členů za závazky obchodní společnosti, sdružení nebo právnické osoby;

[…]“

7 Článek 3 uvedeného nařízení, nadepsaný „Volba práva“, v odstavci 1 stanoví:

„Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí. […]“

8 Článek 6 téhož nařízení, nadepsaný „Spotřebitelské smlouvy“, zní takto:

„1. Aniž jsou dotčeny články 5 a 7, smlouva uzavřená fyzickou osobou za účelem, který se netýká její profesionální nebo podnikatelské činnosti (dále jen ‚spotřebitel‘), s jinou osobou, která jedná v rámci výkonu své profesionální nebo podnikatelské činnosti (dále jen ‚obchodník‘), se řídí právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště, pokud:

a) obchodník provozuje svou profesionální nebo podnikatelskou činnost v zemi, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nebo

b) se jakýmkoli způsobem taková činnost na tuto zemi nebo na několik zemí včetně této země zaměřuje

a smlouva spadá do rozsahu této činnosti.

2. Bez ohledu na odstavec 1 si mohou strany zvolit v souladu s článkem 3 právo rozhodné pro smlouvu, která splňuje podmínky odstavce 1. V důsledku této volby však nesmí být spotřebitel zbaven ochrany, kterou mu poskytují ustanovení právního řádu, od nichž se nelze smluvně odchýlit, a jež by se v případě neexistence volby práva na základě odstavce 1 jinak použila.

[…]

4. Odstavce 1 a 2 se nepoužijí pro tyto smlouvy:

a) smlouvy o poskytování služeb, mají-li být služby spotřebiteli poskytnuty výlučně v zemi odlišné od země jeho obvyklého bydliště;

[…]“

Směrnice 93/13

9 Bod 10 odůvodnění směrnice 93/13 zní takto:

„[…] z působnosti této směrnice musí být vyňaty mimo jiné pracovní smlouvy, smlouvy týkající se dědického práva, smlouvy týkající se rodinného práva a smlouvy týkající se zřizování a organizace společností nebo dohod o sdružení fyzických osob“.

10 Článek 3 této směrnice v odstavci 1 stanoví:

„1. Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.“

Rakouské právo

11 Ustanovení § 6 Konsumentenschutzgesetz (spolkový zákon, v němž jsou upravena ustanovení na ochranu spotřebitele) ze dne 8. března 1979 (BGBl. 140/1979, dále jen „KSchG“), v odstavci 3 uvádí:

„Smluvní ujednání obsažené ve všeobecných obchodních podmínkách nebo smlouvách uzavíraných adhezním způsobem je neúčinné, pokud je formulováno nejasně nebo nesrozumitelně.“

12 V ustanovení § 13a odst. 2 KSchG je uvedeno:

„Ustanovení § 6 [se použije] k ochraně spotřebitele bez ohledu na právo rozhodné pro danou smlouvu, pokud byla tato smlouva uzavřena v rámci činnosti, kterou v Rakousku vykonává za účelem uzavírání takových smluv obchodník nebo osoby, které tento obchodník za tímto účelem zaměstnává.“

13 Ustanovení § 864a Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (všeobecný občanský zákoník) ze dne 1. června 1811 (JGS č. 946/1811, dále jen „ABGB“) zní:

„Ustanovení neobvyklého obsahu, která použije smluvní strana ve všeobecných obchodních podmínkách nebo ve smlouvách uzavíraných adhezním způsobem, se považují za nesjednaná, pokud jsou pro druhou smluvní stranu nevýhodná a tato smluvní strana sjednání takových ustanovení s ohledem na dané okolnosti, a to zejména na vzhled předmětného dokumentu, nemohla předpokládat; to neplatí, pokud prvně uvedená smluvní strana druhou smluvní stranu na tato ustanovení výslovně upozornila.“

14 V ustanovení § 879 ABGB je uvedeno:

„(1) Smlouva, která odporuje zákonnému zákazu nebo dobrým mravům, je neplatná.

[…]

(3) Smluvní ujednání obsažené ve všeobecných obchodních podmínkách nebo smlouvách uzavíraných adhezním způsobem, které neupravuje některou z hlavních povinností smluvních stran, je od počátku neplatné, pokud některou smluvní stranu s ohledem na všechny dané okolnosti vážně poškozuje.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

15 VKI coby veřejně prospěšné sdružení ochrany spotřebitelů se sídlem v Rakousku je oprávněno podávat za účelem ochrany zájmů spotřebitelů pobývajících v Rakousku žaloby na zdržení se jednání.

16 TVP sídlí v Hamburku (Německo) a je to 100% dceřiná společnost skupiny MPC Münchmeyer Capital AG Hamburg (dále jen „skupina MPC“), která vytváří a nabízí uzavřené investiční fondy. Tyto fondy mají formu komanditních společností, na něž se vztahuje německé právo, a podíl na těchto společnostech mohou mít coby komanditisté soukromí i institucionální investoři.

17 Společnost TVP a její mateřská společnost měly do 19. prosince 2014 uzavřenou smlouvu o ovládání a o výplatě podílu na zisku. Společnost TVP tedy byla řízena skupinou MPC.

18 Skupina MPC založila řadu komanditních společností, mimo jiné i společnost Dreiundvierzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG (dále jen „43. fond“), společnost Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG a společnost Zweiundsiebziegste Sachwert Rendite-Fonds Holland GmbH & Co KG.

19 Společnost TVP má coby správce a zakládající komanditista podíl mimo jiné i na uvedeném 43. fondu, který byl založen v roce 2003. Vzhledem k tomu, že tento fond nebyl nabízen pouze v Rakousku, za účelem úhrady částek odpovídajících podílům investorů pobývajících v Rakousku byl u rakouské banky zřízen svěřenecký účet. Některé další fondy společnosti TVP, jako například Einundfünfzigste Sachwert Rendite-Fonds Holland (založený v roce 2004) a Zweiundsiebziegste Sachwert Rendite-Fonds Holland (založený v roce 2011), byly nabízeny výlučně v Rakousku. Společnost TVP zřídila svěřenecký účet u rakouské banky i pro posledně dva uvedené fondy.

20 Podle čl. 3 odst. 3 společenské smlouvy 43. fondu je společnost TVP oprávněna přijímat další komanditisty. Zájemci z řad investorů – budoucí komanditisté – uhradí částku odpovídající jejich podílu na svěřenecký účet tohoto fondu. Investoři tak do uvedeného fondu vstupují nepřímo jako zakladatelé svěřenského fondu, a to prostřednictvím společnosti TVP, která vystupuje jako svěřenský správce. Společnost TVP spravuje jejich podíly na základě svěřenské smlouvy. Tento postup se uplatňuje i u ostatních fondů.

21 Tyto investory nezískává samotná společnost TVP, nýbrž jiná 100% dceřiná společnost skupiny MPC, a to společnost CPM Anlagen Vertriebs GmbH i.L. Nabídky a cílené reklamy zasílá spotřebitelům pobývajícím v Rakousku nejen tato dceřiná společnost, ale i další zprostředkovatelé, jako jsou rakouské banky nebo investiční poradci. Společnost TVP, která v Rakousku nemá provozovnu ani pobočku, není s komanditisty v přímém kontaktu a sama neposkytuje žádné poradenství.

22 Investoři mohou ve fondech získat podíl tak, že společnosti TVP zašlou prohlášení o přistoupení ve formě návrhu na uzavření svěřenské smlouvy. Jak plyne z předkládacího rozhodnutí, všichni investoři, o které se jedná ve sporu probíhajícím před předkládajícím soudem, podepsali v Rakousku žádost o úpis. Částka odpovídající jejich podílu měla být uhrazena na svěřenecký účet zvoleného fondu zřízeného u rakouské banky na jméno společnosti TVP. Částka odpovídající jejich podílu nikdy nebyla vyplacena na německý svěřenecký účet.

23 Společnost TVP nabízí investorům služby svěřenské správy. Ujímá se podílu na komanditní společnosti na účet investora a spravuje ho jako svěřenský správce. Vlastním jménem, ale na účet investora vykonává jeho práva vyplývající z jeho podílu na komanditní společnosti, vyplácí mu podíl na zisku a převádí mu všechna ostatní majetková práva vyplývající z jeho podílu. Společnost TVP investorům průběžně poskytuje informace o činnosti společnosti, na níž mají podíl, které jí předává fond. Za tyto služby dostává společnost TVP každoročně paušální odměnu ve výši 0,3 % vkladu investora.

24 Společnost TVP používá v obchodním styku se soukromými investory smlouvy uzavírané adhezním způsobem. Potřebné právní úkony (podpis prohlášení o přistoupení) provádějí investoři v Rakousku a smluvní partneři společnosti TVP nebo smluvní partneři těchto smluvních partnerů je v Rakousku akceptují.

25 Společnost TVP vykonává správu na základě svěřenské smlouvy. V předmětných svěřenských smlouvách je mimo jiné uvedeno:

„Svěřenská smlouva se řídí právem Spolkové republiky Německo. Pokud je z právního hlediska možné se takto smluvně dohodnout, je místem plnění sídlo svěřenského správce a k rozhodování všech sporů týkajících se této smlouvy nebo procesu jejího uzavírání je příslušný soud tohoto sídla“.

26 Toto ujednání nebylo sjednáno individuálně a je uvedeno ve smlouvách sjednaných adhezním způsobem. Tyto smlouvy zároveň neobsahují žádné jednoznačné upozornění, na jehož základě by se mohl s tímto ujednáním snadno seznámit.

27 Společnost TVP podle předkládajícího soudu zaměřuje své služby na rakouský trh a provozuje internetové stránky www.tvp-treuhand.at, které uživatele odkazují na německé stránky www.tvp-treuhand.de. Majitelem domény je podnik v rámci skupiny MPC, který celé této skupině

zajišťuje služby v oblasti informačních technologií. Tato společnost spravuje i německou domovskou internetovou stránku. Rakouští investoři se od roku 2006 mohou na tuto stránku přihlásit. Od roku 2011 mohou investoři, kteří o to výslovně projevili zájem, hlasovat online, a ne pouze písemně. Investor zde rovněž může nahlédnout do kopií písemností, které mu zde byly doručeny.

28 Žalobou na zdržení se jednání podanou dne 6. září 2013 u Handelsgericht Wien (obchodní soud ve Vídni, Rakousko) VKI navrhlo, aby bylo společnosti TVP zakázáno používat ve všeobecných obchodních podmínkách, z nichž vychází svěřenské smlouvy, které uzavírá, nebo ve smlouvách uzavíraných adhezním způsobem, které používá za tímto účelem, a to v rámci obchodního styku s investory pobývajícími v Rakousku, které je podle jeho názoru nutno považovat za spotřebitele, ujednání o volbě rozhodného práva a ujednání rovnocenného obsahu, a zároveň tato ujednání uplatňovat.

29 Ujednání o volbě rozhodného práva je podle VKI v rozporu s unijním i rakouským právem. Odporuje § 6 odst. 3 KSchG a také § 864a a § 879 odst. 3 ABGB. Podle článků 4 a 6 nařízení Řím I nelze legalitu sporného ujednání posuzovat podle práva rozhodného pro tyto smlouvy, nýbrž podle práva místa, kde došlo k protiprávnímu jednání, tj. dle rakouského práva. Rakouské právo je rozhodné i podle Římské úmluvy a nařízení Řím I, jelikož společnost TVP vědomě vykonávala činnost na rakouském trhu a služby, u nichž je třeba mít za to, že je poskytovala právě tato společnost, byly poskytovány v Rakousku.

30 Rozsudkem ze dne 3. září 2015 soud prvního stupně této žalobě vyhověl. Uplatnil rakouské právo a společnosti TVP nařídil, aby v obchodním styku se spotřebiteli pobývajícími v Rakousku přestala používat ujednání, jichž se týkala uvedená žaloba.

31 Oberlandesgericht Wien (vrchní zemský soud, Rakousko), u kterého bylo podáno odvolání, usnesením ze dne 13. září 2016 rozsudek vydaný výše zmíněným soudem zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení a novému rozhodnutí. Měl za to, že platnost ujednání o volbě rozhodného práva má být posouzena dle německého práva, ale že podle tohoto práva je ujednání ve všeobecných obchodních podmínkách zneužívající, jelikož uvádí spotřebitele v omyl tím, že u něj vyvolává dojem, že se na smlouvu použije pouze německé právo, aniž spotřebitele informuje, že se na něj podle nařízení Řím I a Římské úmluvy vztahuje i ochrana, kterou mu zajišťují imperativní ustanovení práva země, v níž má obvyklé bydliště, v projednávaném případě rakouského práva. Předkládající soud uvádí, že kdyby bylo ujednání o volbě rozhodného práva ve prospěch německého práva platné, v zásadě by měla být z hlediska tohoto práva přezkoumána legalita ostatních ujednání. Má za to, že je třeba rovněž posoudit, zda imperativní ustanovení na ochranu spotřebitele, která upravuje rakouské právo, brání tomu, aby bylo při posuzování legality sporných ujednání použito německé právo.

32 VKI i společnost TVP podaly proti rozsudku odvolacího soudu u Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud, Rakousko) dovolání. Společnost TVP je toho názoru, že Římská úmluva a nařízení Řím I se s ohledem na to, že jsou z jejich působnosti vyloučeny otázky týkající se práva obchodních společností, neuplatní. V důsledku provázanosti společenské smlouvy společnosti a svěřenské smlouvy jsou zakladatelé svěřenského fondu do společnosti coby její společníci přímo začleněni. Výluky uvedené v čl. 5 odst. 4 písm. b) Římské úmluvy a v čl. 6 odst. 4 písm. a) nařízení Řím I se navíc uplatní i proto, že společnost TVP vykonává coby svěřenský správce práva komanditisty, a v důsledku toho poskytuje služby.

33 Za těchto okolností se Oberster Gerichtshof (Nejvyšší soud) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Spadají pod výluku z působnosti uvedenou v čl. 1 odst. 2 písm. e) Římské úmluvy a v čl. 1 odst. 2 písm. f) nařízení Řím I i dohody uzavřené mezi zakladatelem svěřenského fondu a svěřenským správcem, který pro uvedeného zakladatele drží podíl na komanditní společnosti, obzvláště v případě provázanosti společenské smlouvy společnosti a svěřenské smlouvy?

2) V případě záporné odpovědi na první otázku:

Musí být čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 vykládán v tom smyslu, že ujednání o správě podílu na komanditní společnosti obsažené ve svěřenské smlouvě uzavřené mezi obchodníkem a spotřebitelem, které nebylo individuálně sjednáno a podle kterého se použije právo státu sídla komanditní společnosti, je zneužívající, pokud je jediným účelem svěřenské smlouvy správa uvedené komanditní společnosti a zakladateli svěřenského fondu náleží práva a povinnosti přímého společníka?

3) V případě kladné odpovědi na první nebo na druhou otázku:

Změní se tato odpověď, pokud se obchodník za účelem poskytování služeb, které má poskytovat, nemusí odebrat do státu spotřebitele, ale je povinen spotřebiteli vyplácet podíl na zisku, převádět mu ostatní majetková práva, která z podílu vyplývají, a poskytovat mu informace o činnosti společnosti, v níž má tento spotřebitel podíl? Je v tomto ohledu relevantní otázka, zda se použije nařízení Řím I nebo Římská úmluva?

4) V případě kladné odpovědi na třetí otázku:

Bude odpověď totožná, pokud byla nadto žádost spotřebitele o úpis podepsána ve státě jeho bydliště, obchodník poskytuje informace o podílu na společnosti i na internetu a ve státě spotřebitele byl zřízen platební účet, na který má spotřebitel zaplatit částku za podíl na společnosti, ačkoliv obchodník není oprávněn s tímto bankovním účtem disponovat? Je v tomto ohledu relevantní otázka, zda se použije nařízení Řím I nebo Římská úmluva?“

K předběžným otázkám

K první otázce

34 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 1 odst. 2 písm. e) Římské úmluvy a čl. 1 odst. 2 písm. f) nařízení Řím I vykládány v tom smyslu, že z oblasti působnosti této úmluvy a tohoto nařízení jsou vyloučeny takové smluvní závazkové vztahy, o jaké se jedná ve věci v původním řízení, které vyplývají ze svěřenské smlouvy, jejímž předmětem je správa podílu na komanditní společnosti.

35 Soudní dvůr v tomto ohledu rozhodl, že vynětí otázek upravených právem obchodních společností, sdružení a jiných právnických osob, týkajících se například vzniku, zápisem nebo jinak, způsobilosti k právům a právním úkonům, vnitřního uspořádání nebo rušení obchodních společností, sdružení a jiných právnických osob z oblasti působnosti nařízení Řím I, jak jej stanoví čl. 1 odst. 2 písm. f) tohoto nařízení, se výlučně vztahuje na organizační aspekty těchto společností, sdružení a jiných právnických osob (rozsudek ze dne 8. května 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, bod 33).

36 Tento výklad potvrzuje i zpráva o Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, kterou vypracovali Mario Giuliano, profesor na univerzitě v Miláně, a Paul Lagarde, profesor na univerzitě Paříž I (Úř. věst. 1980, C 282, s. 1), podle níž se vyloučení uvedených otázek z oblasti působnosti Římské úmluvy, která byla nahrazena mezi členskými státy nařízením Řím I, vztahuje na veškeré akty komplexní povahy nezbytné pro založení společnosti nebo upravující její vnitřní fungování nebo zrušení, tj. akty, které patří do práva obchodních společností (rozsudek ze dne 8. května 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, bod 34).

37 Jak uvedl generální advokát v bodech 49 až 55 svého stanoviska, ačkoliv takové transakce, jako je prodej nebo založení svěřenského fondu týkající se obchodních podílů, mohou vyvolávat otázky upravené právem obchodních společností, neplatí to pro smlouvy, o něž se tyto transakce opírají. Pouhá okolnost, že smlouva souvisí s „otázkami upravenými právem obchodních společností“, povinnosti vyplývající z této smlouvy z oblasti působnosti nařízení Řím I nevylučuje. Tyto otázky tedy nelze zaměňovat s otázkami smluvního rázu. V projednávaném případě se žaloba na zdržení se jednání podaná VKI týká zneužívající povahy, a tedy přípustnosti některých ujednání obsažených v předmětných svěřenských smlouvách. Otázky, které vyvolává spor v původním řízení, tedy spadají do oblasti působnosti práva, kterým se řídí smlouva, a tudíž do oblasti působnosti nařízení Řím I.

38 Je třeba připomenout, že Soudní dvůr rovněž rozhodl, a to v souvislosti se závazky plynoucími ze smlouvy o úpisu dluhopisu, kterou společnost uzavřela před svým přeshraničním sloučením a která před touto fúzí sloučením spadala do oblasti působnosti Římské úmluvy, že právem rozhodným pro výklad a plnění těchto závazků po uvedené fúzi je i nadále právo, které bylo pro zmíněné závazky použitelné před touto fúzí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 7. dubna 2016, KA Finanz, C-483/14, EU:C:2016:205, body 52 až 58).

39 Ačkoliv se kromě toho účastníci původního řízení neshodují v tom, zda mají zakladatelé svěřenského fondu postavení společníků, tato otázka, kterou upravuje právo obchodních společností, není v rámci věci v původním řízení rozhodující. Nesouvisí totiž s rozsahem případných práv a povinností, které mají zakladatelé svěřenského fondu podle použitelného práva obchodních společností vůči komanditním společnostem, nebo s případnými povinnostmi těchto zakladatelů vůči třetím osobám-věřitelům společnosti, ale týká se zneužívající povahy, a tedy přípustnosti některých ujednání obsažených ve svěřenských smlouvách.

40 Cílem těchto ujednání, která se týkají takových otázek, jako například rozsahu odpovědnosti společnosti TVP coby svěřenského správce, místa poskytování svěřenské správy a práva rozhodného pro svěřenskou smlouvu, je upravit smluvní vztahy mezi zakladateli svěřenského fondu a svěřenskými správci, a proto spadají do oblasti působnosti *legis contractus*. Závazkové vztahy, o které se jedná ve věci v původním řízení, tedy z oblasti působnosti Římské úmluvy a nařízení Řím I nejsou vyloučeny.

41 S ohledem na výše uvedené je třeba na první otázku odpovědět tak, že čl. 1 odst. 2 písm. e) Římské úmluvy a čl. 1 odst. 2 písm. f) nařízení Řím I musí být vykládány v tom smyslu, že z oblasti působnosti této úmluvy a tohoto nařízení nejsou vyloučeny takové smluvní závazkové vztahy, o jaké se jedná ve věci v původním řízení, které vyplývají ze svěřenské smlouvy, jejímž předmětem je správa podílu na komanditní společnosti.

Ke třetí a čtvrté otázce

42 Podstatou třetí a čtvrté otázky předkládajícího soudu, které je třeba posoudit společně, je, zda musí být čl. 5 odst. 4 písm. b) Římské úmluvy a čl. 6 odst. 4 písm. a) nařízení Řím I vykládány v tom smyslu, že pod výluku uvedenou v těchto ustanoveních spadá svěřenská smlouva, podle níž mají být služby spotřebiteli poskytnuty v zemi, v níž má obvyklé bydliště, na dálku z jiné země.

43 Předkládající soud již v tomto ohledu konstatoval, že sporné svěřenské smlouvy jsou spotřebitelské smlouvy, na něž se mohou vztahovat ustanovení na ochranu spotřebitele uvedená v článku 5 Římské úmluvy a v článku 6 nařízení Řím I. Jedná se totiž o smlouvy mezi „obchodníkem“, tedy společností TVP, která jedná v rámci výkonu své profesionální nebo podnikatelské činnosti, a jednotlivými investory, kteří mají postavení „spotřebitelů“, tj. fyzických osob, jež uvedené smlouvy uzavírají za účelem, který se takové činnosti netýká.

44 Tyto články ovšem v odstavci 4 některé smlouvy ze své působnosti výslovně vylučují. V článku 5 odst. 4 písm. b) Římské úmluvy a čl. 6 odst. 4 písm. a) nařízení Řím I, které mají stejné znění, je konkrétně uvedeno, že ustanovení poskytující ochranu v oblasti spotřebitelských smluv se nevztahují na „smlouvy o poskytování služeb, mají-li být služby spotřebiteli poskytnuty výlučně v zemi odlišné od země jeho obvyklého bydliště“.

45 Ze znění těchto ustanovení vyplývá, že se článek 5 Římské úmluvy a čl. 6 odst. 1 a 2 nařízení Řím I neuplatní, pokud zaprvé existuje smlouva o poskytování služeb a zadruhé pokud jsou služby spotřebiteli poskytnuty výlučně v zemi odlišné od země jeho obvyklého bydliště.

46 Co se týče pojmu „smlouva o poskytování služeb“, je třeba jej vykládat stejně jako pojem „smlouvy o poskytování služeb“ uvedený v čl. 4 odst. 1 písm. b) tohoto nařízení a pojem „poskytování služeb“ ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. b) nařízení č. 44/2001 v tom smyslu, že označuje závazek vykonat určitou činnost za úplatu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 8. května 2019, Kerr, C-25/18, EU:C:2019:376, body 36 až 41).

47 V projednávaném případě je třeba konstatovat, že z takové svěřenské smlouvy, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, vyplývá, že svěřenský správce vykonává za úplatu činnost spočívající ve správě svěřené věci. Je tudíž třeba mít za to, že předmětem takové smlouvy je poskytování služeb ve smyslu čl. 5 odst. 4 písm. b) Římské úmluvy a čl. 6 odst. 4 písm. a) nařízení Řím I.

48 Co se dále týče země, ve které mají být spotřebiteli služby poskytnuty, je třeba nejprve zjistit, zda je na tuto otázku třeba odpovědět před určením práva rozhodného pro danou smlouvu nebo v jeho rámci.

49 Jak přitom uvedl generální advokát v bodě 71 svého stanoviska, na základě otázky, kde se nachází místo poskytování služeb spotřebiteli, se určuje právo rozhodné pro smlouvu, takže je třeba na tuto otázku odpovědět před určením tohoto práva.

50 Ze zprávy o Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy zmíněné v bodě 36 tohoto rozsudku v tomto ohledu vyplývá, že výluka uvedená v čl. 5 odst. 4 písm. b) Římské úmluvy je odůvodněna skutečností, že v případě smluv o poskytování služeb výlučně mimo stát bydliště spotřebitele nemůže spotřebitel důvodně očekávat, že se právo státu jeho původu použije odchylně od všeobecných pravidel stanovených v článcích 3 a 4 této úmluvy.

51 Dotčenou výluku tedy nelze vykládat v tom smyslu, že se výrazem „mají-li být […] poskytnuty“ ve smyslu čl. 6 odst. 4 písm. a) nařízení Řím I rozumí smluvně stanovená povinnost poskytnout služby na určitém místě, protože jinak by bylo takovému poskytovateli služeb, jako je společnost TVP, umožněno, aby si na úkor cíle spočívajícího v ochraně spotřebitele zvolil rozhodné právo tak, že použije smluvní ujednání určující místo poskytnutí služby. Jak uvedl generální advokát v bodě 76 svého stanoviska, je třeba ověřit, zda ze samotné podstaty dohodnutých služeb vyplývá, že je lze v plném rozsahu poskytnout pouze mimo stát, v němž má spotřebitel obvyklé bydliště.

52 Pokud se místo fyzického plnění nachází v jiné zemi, než ve které z něj spotřebiteli plyne prospěch – jak je stanoveno ve smlouvách dotčených v původním řízení – je třeba mít za to, že služby jsou poskytovány „výlučně“ mimo členský stát, ve kterém má spotřebitel obvyklé bydliště, pouze tehdy, když spotřebitel nemá možnost získat z těchto služeb prospěch ve státě svého bydliště a musí za tímto účelem odjet do zahraničí.

53 Jak v projednávaném případě uvedl generální advokát v bodě 81 svého stanoviska, skutečnosti, že peněžní částky požadované za přistoupení ke společnosti byly vypláceny na svěřenecké účty společnosti TVP v Rakousku, že tato společnost vyplácela rakouským spotřebitelům podíly na zisku na rakouské účty, že plní informační povinnost vyplývající ze svěřenské smlouvy tak, že zasílá zprávy o svěřenské správě rakouským spotřebitelům v Rakousku, a že má pro rakouské spotřebitele k dispozici internetové stránky, na nichž se tito spotřebitelé mohou seznámit s různými informacemi

a vykonávat tam hlasovací právo, svědčí o tom – což musí ověřit předkládající soud –, že tyto služby jsou poskytovány na dálku v zemi, v níž má spotřebitel bydliště. Z toho vyplývá, že výluka stanovená v čl. 5 odst. 4 písm. b) Římské úmluvy a v čl. 6 odst. 4 písm. a) nařízení Řím I se neuplatní.

54 Z výše uvedeného vyplývá, že na třetí a čtvrtou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 5 odst. 4 písm. b) Římské úmluvy a čl. 6 odst. 4 písm. a) nařízení Řím I musí být vykládány v tom smyslu, že pod výluku uvedenou v těchto ustanoveních nespadá svěřenská smlouva, podle níž mají být služby spotřebiteli poskytnuty v zemi, v níž má obvyklé bydliště, na dálku z jiné země.

Ke druhé otázce

55 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 vykládán v tom smyslu, že ujednání ve svěřenské smlouvě uzavřené mezi obchodníkem a spotřebitelem, která se týká správy podílu na komanditní společnosti, jež nebylo individuálně sjednáno a na jehož základě je rozhodným právem právo státu sídla komanditní společnosti, je zneužívající ve smyslu tohoto ustanovení.

56 Nejprve je třeba připomenout, že čl. 5 odst. 3 Římské úmluvy a čl. 6 odst. 1 nařízení Řím I stanoví, že se spotřebitelská smlouva v zásadě řídí právem země, v níž má spotřebitel obvyklé bydliště.

57 Vzhledem k tomu, že se žaloba podaná v původním řízení týká spotřebitelů pobývajících v Rakousku, mají se svěřenské smlouvy, které uvedení spotřebitelé uzavřeli se společností TVP, v zásadě řídit rakouským právem. Je ovšem třeba zjistit, zda je ujednání o volbě práva vložené do těchto smluv, podle něhož je rozhodným právem právo země, kde má sídlo společnost TVP, tj. německé právo, protiprávní, jelikož je zneužívající.

58 I když čl. 5 odst. 2 Římské úmluvy a čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I v zásadě povolují použití ujednání o volbě rozhodného práva, je třeba připomenout, že zneužívající ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 je ujednání obsažené ve všeobecných obchodních podmínkách obchodníka, které nebylo sjednáno individuálně a uvádí spotřebitele v omyl tím, že u něj vyvolává dojem, že se na elektronicky uzavřenou smlouvu použije pouze právo členského státu sídla tohoto obchodníka, aniž spotřebitele informuje, že se na něj na základě čl. 6 odst. 2 uvedeného nařízení vztahuje i ochrana, kterou mu zajišťují imperativní ustanovení práva, které by bylo rozhodné v případě neexistence tohoto ujednání, přičemž vnitrostátnímu soudu přísluší, aby ve světle všech relevantních okolností tuto skutečnost ověřil (rozsudek ze dne 28. července 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-191/15, EU:C:2016:612, bod 71).

59 Výše uvedené úvahy se neomezují na případy zvláštního způsobu uzavírání smluv, a to zejména elektronickou cestou; mají všeobecný dopad. Pokud jsou tedy splněny podmínky uvedené v předchozím bodě, což musí ověřit předkládající soud, tento soud na základě těchto úvah musí konstatovat, že sporné ujednání o volbě práva je zneužívající.

60 Z výše uvedeného vyplývá, že na druhou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že ujednání v takové svěřenské smlouvě o správě podílu na komanditní společnosti, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, která byla uzavřena mezi obchodníkem a spotřebitelem, jež nebylo sjednáno individuálně a na jehož základě je rozhodným právem právo členského státu, v němž má tato komanditní společnost sídlo, je ve smyslu zmíněného ustanovení zneužívající, pokud tohoto spotřebitele uvádí v omyl tím, že u něj vyvolává dojem, že se na smlouvu použije pouze právo tohoto členského státu, aniž ho informuje, že se na něj na základě čl. 5 odst. 2 Římské úmluvy a čl. 6 odst. 2 nařízení Řím I vztahuje i ochrana, kterou mu zajišťují imperativní ustanovení vnitrostátního práva, které by bylo rozhodné v případě neexistence tohoto ujednání.

K nákladům řízení

61 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

1) **Článek 1 odst. 2 písm. e) Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a čl. 1 odst. 2 písm. f) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) musí být vykládány v tom smyslu, že z oblasti působnosti této úmluvy a tohoto nařízení nejsou vyloučeny takové smluvní závazkové vztahy, o jaké se jedná ve věci v původním řízení, které vyplývají ze svěřenské smlouvy, jejímž předmětem je správa podílu na komanditní společnosti.**

2) **Článek 5 odst. 4 písm. b) Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy a čl. 6 odst. 4 písm. a) nařízení č. 593/2008 musí být vykládány v tom smyslu, že pod výluku uvedenou v těchto ustanoveních nespadá svěřenská smlouva, podle níž mají být služby spotřebiteli poskytnuty v zemi, v níž má obvyklé bydliště, na dálku z jiné země.**

3) **Článek 3 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že ujednání v takové svěřenské smlouvě o správě podílu na komanditní společnosti, o jakou se jedná ve věci v původním řízení, která byla uzavřena mezi obchodníkem a spotřebitelem, jež nebylo sjednáno individuálně a na jehož základě je rozhodným právem právo členského státu, v němž má tato komanditní společnost sídlo, je ve smyslu zmíněného ustanovení zneužívající, pokud tohoto spotřebitele uvádí v omyl tím, že u něj vyvolává dojem, že se na smlouvu použije pouze právo tohoto členského státu, aniž ho informuje, že se na něj na základě čl. 5 odst. 2 Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy a čl. 6 odst. 2 nařízení č. 593/2008 vztahuje i ochrana, kterou mu zajišťují imperativní ustanovení vnitrostátního práva, které by bylo rozhodné v případě neexistence tohoto ujednání.**

Podpisy.